

Anul I. No. 1.

10 Martie 1933

Flori de crâng

280116

BCU Cluj / Central University Library Cluj

15 July 1933

Biblioteca Universitatii Regale Ferdinand I.
din CLUJ.
7 1933
EXEMPLAR LEGAL

FLORI DE CRÂNG

REVISTĂ LITERARĂ — ARTISTICĂ — SOCIALĂ

APARE BILUNAR

Redactori:

Prof. EUGEN CEONTEA
St. STĂNESCU-BUZĂU

Redacția și Administrația :

Oradea, Str. G-1 Berthelot No. 8.

Abonamente

Pe un an :

Lei 300 pentru autorități

Lei 140 pentru particulari

Lei

6

exemplarul

*Rugăm revistele și publicațiile periodice cărora le trimitem
revista „Flori de Crâng” să ne acorde schimbul*

FLORI DE CRÂNG

REVISTĂ LITERARĂ — ARTISTICĂ — SOCIALĂ

Drept început

Întâmplător mi-a fost dat să citesc un mic volum de poezii și scrieri în proză de Alexandrina Mihăescu, născută la 20 August 1876 și doborâtă de coasa morței la 21 Iunie 1895 în satul ei natal, Comuna Gura Sărășii județul Buzău.

Starea de îngrijire și de conservare a acestei broșuri (cumpărată dela anti-quari) nu-mi dă posibilitatea a cita însă și pe meritosul editor, care a scos la iveală atâtea capo-d'opere, produs al unui talent desăvârșit, având în vedere că studiile Alexandrinei, s'au rezumat doară la cele patru clase primare, împuse de legea învățământului.

În legătură cu această întâmplare, un complex de gânduri, m'a făcut să-mi amintesc în treacăt de parte din autorii și poezii vizași de Istoria Literaturii Române.

Și atunci m'am întrebat:

Oare toți acei ce au lăsat o urmă neperitoare, în viața literară Românească, au avut pentru aceasta numai îndemnul lor propriu, de a scoate la iveală operele scrise, pentru ca în desăvârșirea lor, în decursul timpului, să rămână pe veci nemuritori?!

Cele scrise de D I G. Adamescu, în Istoria Literaturii Române, și din care extrag cele de mai jos, dovedește contrariul.

Titu Maiorescu, observând talentul lui Eminescu, adună poeziile acestuia, ce apăruseră până atunci în diferite reviste și ziare, și le publică într'un mic volum în anul 1883, ce a fost primit cu multă simpatie, după care Titu Maiorescu se ocupă de tânărul poet, până la moarte.

Al. Vlahuță și Gh. Coșbuc, îndeamnă „inimile ce tânjesc“. „simțind nevoia unui stindard de înseninare și de înfrățire literară,“ și scoate sub a lor conducere revista „Semănătorul,“ prin care voește să redeștepte avântul de odinioară în sufletele Românești.

Mai mult; tot în Istoria Literaturii Române am găsit:

„Domnul N. Iorga, socotind că misiunea sa, în fericita prefacere a Literaturii Românești, este îndeplinită prin sprijinul dat tinerilor scriitori grupați în jurul „Semănătorului“ etc. a luat inițiativa altei reviste literare.

Așa dar, plecând dela aceste frumoase fapte, pentru îndemnul și sprijinul talentului și sentimentelor de literatură, căji-va intelectuali, am format un oșelit front, de voință, răbdare și speranțe, mai ales în timpurile de azi, când criza e dăunătoare tuturor îndemnurilor, pentru a păși cu încredere spre noi limanuri...

În fața acestor considerațiuni, am luat inițiativa tipăririi revistei de față, așteptând cu încredere sprijinul moral al renumiților scriitori, ajunși după merit la o apreciere desăvârșită pe tărâmul literar, pentru a ne sprijini prin încurajare cu colaborarea lucrărilor competențe. Iar pe de altă parte așteptăm, din partea cetitorilor, modestul sprijin material, pentru a putea înfăptui, aici la graniță de Vest, o operă care să rămână pe veci nedistrusă prin sădirea în masa poporului a culturii și vorbirii Românești care au fost stingerite de subjugare, în decursul anilor, până la înfrățirea României-Mari și la care noi ne angajăm, departe de gândul unui profit material, numai pentru fala Neamului, Patriei și Tronului Românesc.

Comitet.

Dela animal la personalitate

de GEORGE BOTA.

Pirește, chiar că animal, omul este superior celorlalte animale, prin comora hereditară pe care o are dela cea mai prelucrată rasă. Sistemul nervos al copilului la naștere posedă o infinitate de posibilități, de forțe, în stare potențială, cari sunt oarecum rezumatul sforțărilor întregului neam omenesc. Deosebirea dintre massa nervoasă omenească și cea animală, nu este atât cantitativă cât calitativă. Astfel că oricât s'ar frământa creatorii de himere să ne dea omul sintetic, sau omul mecanic pe cale de laborator, prin cea mai minuțioasă și savantă analiză și sinteză chimică, nu vor produce nici macăr un miligram din materia nervoasă cu care copilul vine pe lume.

Nu înseamnă însă că omul se naște perfect, ci numai perfectibil. Un lucru însă este sigur: în materia rasei omenești nu toți indivizii moștenesc aceeași calitate nervoasă, nu toți închid aceleași posibilități, nu toți creerii au aceeași orientare dinamică. Fiecare copil este rezultatul unei serii de strămoși, serie mai mult sau mai puțin evoluată. Fiecare copil își are individualitatea sa, dată dela natură, un «complex lipsit de unitate» care oglindește atâtea influențe hereditare. Însă cu acest complex hăotic individul nu poate trăi în societate, cum spune Hugo Gândig; complexul individualității omenești trebuie coordonat, organizat și orientat în lumina unor idealuri sociale. Intre forțele latente ale individualității și între mediul social, se angajează o luptă; în această luptă desigur că forțele individuale joacă primul rol: dacă ele vor fi slabe, individul va fi înghițit în lumea indivizilor de turmă; dacă ele vor fi puternice și cu cât vor fi mai puternice, vor face ca individul să trăiască o viață personală, primind din societate numai orientarea. Această stare personală — care după cum am văzut, este o luptă — este drumul spre organizare sufletească, drumul spre personalitate.

LA ZENIT

✱

Pătruns de asprul timp al toamnei
Privesc al cerului zenit
Când „Alfa“ steaua din Hebride
Imi duce ochiu 'n infinit.

Când „Gelta“ stea în „Cornul Caprei“
Imi face semne dinspre Est
„Anacreon“ cu blânda „Delta“
Iși jese raza-i pală 'n Vest.

Iar „Calea Laptelui“ tăcută,
Cu prafu-i alb de stele vii,
Imi pare-o splendidă cadână
Cu brațe reci, cu ochi căpriei.

„Iuventus“ plânge 'ndurerată
Iubirea-i moartă din trecut
Când „Iupiter“, bătrănu-i tată,
Sburase spre necunoscut.

Și „Venus“ zeița 'ndurării
Cu ochi albaștri, moleculi,
Se 'ncrucșează 'n raze blonde
Cu raza micilor creduli.

„Omega“ 'n Leul, constelață,
Îmi las'o umbră călduroasă
Ce-mi amintește alte vremuri
Și-mi spune cât îi de frumoasă.
Și în tăcere, blânda „Lună“
Cu palida-i lumină'nchee
O lume'ntrăgă de mistere
Cu un sărut, ca și-o femeie.

CONST. ALUPOAEI
Dorohoi

Psychologul german R. Freienfels a arătat că individualitatea înăscută este irațională, nu este o unitate, ci se străduiește să devină. În fiecare zi individul moare, pentruca a doua zi să ia o nouă formă da viață. În străduința aceasta de organizare sufletească, cultură omenească, în lumina căreia se organizează individualitatea, are rol de a raționaliza, de a da scopuri vieții individuale. Iată dar că societatea joacă și ea un rol, mare rol, în pregătirea personalității omenești. Aici e fundamentul necesității educației; în lumina acestor adevăruri ne putem da seama de absurditatea unui J. J. Rousseau, care-și închipuia că omul se poate organiza în afara societății. Numai că educația nu trebuie să raționalizeze exagerat, fără

să țină seamă de posibilitățile fiecărui individ. Putem crește rațional orice animal, dar prin aceasta nu vom putea face din animale, persoane. Raționalizarea trebuie să dea întâietate forțelor fiecăruia și să-i dea posibilitate să-și trăiască viața. Raționalizarea socială este o simplă orientare; dinamismul persoanei zace în trăirea personală. Acesta este un adevăr atât de împunător, încât se poate extinde și la viața popoarelor. Dacă numai viața personală, oarecum liberă, a unui individ, îi poate servi, ca el să se organizeze și să-și câpete o personalitate; tot astfel numai viața proprie liberă a unui popor îi poate da cu timpul o structură proprie, poate face din el o personalitate colectivă. Popoarele cari au însemnat ceva în istoria omenirii, au fost acelea cari au avut o personalitate, iar personalitatea nu s'a putut realiza decât printr'o raționalizare intenționată, care cu un cuvânt se numește educație.

Să ne uităm însă în jurul nostru și vom vedea cât de puțini sunt organizații sufletește! În cele mai multe cazuri avem

organizațiuni superficiale sau complet haos sufletesc. Prea puțini ar putea să ne spună ce vor, ce urmăresc, pentru ce trăesc. Suflete risipite, cari trăesc viața fără scop, înlănțuiți ca orice element al naturii în înlănțuirea cauzală. Astfel că, cei mai mulți nu suntem decât animale, e drept, de o speță superioară, dar tot animale supuse cauzalității cosmice. De aci însă și până la acea organizație de energie sufletească, numită personalitate, eare calcă în picioare cauzalitatea universală, ce mare distanță! Personalitatea, e legată de lumea cauzalităților numai ca animal, dar o stăpânește individul, cu acea forță sufletească organizată, care-l apropie pe om de Dumnezeu. Ritmul vieții animalice, cum spune Dr. Rădulescu Motru, a fost depășit de persoana omenească, a fost accelerat de ea. Iată pentru ce cred. că cel mai hotărîtor factor al progresului omenesc este educația, care înțelege ca din forțele haotice ale animalului om, să organizeze forțe superioare care să facă din animal pe cel asemenea lui Dumnezeu!

PRESIMȚIRE

de GELU GEORGESCU

Zi de iarnă.

De dimineață, domnea peste sat un ger ce făcea să crape petrele.

Câte o figură sgribulită, cu mâinile trase în mânicile sumanului, cu căciula îndesată peste urechi, când și când în ritmul cadențat al pașilor grăbiți, prin zăpada înghețată, trecea, de ici colo, în grabă.

Sărmanul Moș Dinu! Cu pletele cărunte, cu barba albă, ca neaua de peste câmpuri, se sculă mai trist ca niciodată. Dădu ceva pae și coceni văcuței din coșar și gânditor puse la foc fertura de fasole, pentru hrana din acea zi.

Era pe la amiază; pusese deabea de mămăliguță, și aștepta acum ca în toate zilele, să-și potolească foamea.

Așa se obișnuise el, în burlăcia lui, și astfel trăia, zi cu zi, în speranța că în Primăvară, după ultimul examen la Universitate al nepotului său, viața sa se va schimba cu totul.

Tot ce avusese strâns și agonisit din tinerete a pus la dispoziția a lui Ștefănică și nepotul, fire blândă, blajin și cu credință în puterile A-Tot-Puternicului, drept răsplată, și-a dat toată silința să-și vadă făurit odată visul de copil, iar cu aceasta să schimbe și felul de viață a sărmanului bunic, ce dela moartea părinților se consacrase doar pentru viitorul lui.

În acea zi mohorâtă de iarnă, dece oare moș Dinu avea o presimțire tristă?!

Oare, unde din ajuns i se bătuse ochiul drept! Oare, unde în somn, într'un vis urât, i se arătase atâtea vedenii! Oare, unde vedea cât este de greu singur în răsunetul vag al camerilor goale!

Nici el singur nu știa, totuși bănuia că trebuie să-l întâmpine un mare necaz.

Aceleași presimțiri a avut și când i s'a dat foc, de oameni necunoscuți, agonisirei sale, cu

care ocazie s'a mistuit în flăcări atât fiică-sa cu ginere-său cât și soția lui.

Doară ce dejunase și strânsese fiecăruia lucrul la locul său când deodată câteva bătăi nervoase, în ușa tindei, îl făcu să se trezească din gândurile sale risipite.

Deschise ușa, și spre surprindere se pomeni în mână cu o telegramă.

Cu mâna-i tremurândă, de anii ce-i purta în spatele gârbovit, desfăcu și ceti:

»Vino chiar azi, ceva grav«.

Ștefan.

Rămase înmărmurit. — Ce să facă! Încotr'o să apuce! Pe cine să roage să-l ducă cu sania până în București!?

Aleargă în grabă la cățiva vecini, la cățiva oameni din sat, care îl mai duseseră și în alte timpuri; dar zadarnic. Nimeni nu se încumetă să plece la o așa oră, pe un așa timp schimbător, până la oraș, cale de vre-o douăzeci kilometri.

Era ora trei și jumătate; Cerul fusese toată ziua acoperit de niște nori mohorâți, care din timp în timp, voia parcă a întinde pe pământ un nou covor de nea.

Abătut închise ușa și hotărît plecă la drum pe jos. Se gândea sărmanul... acest drum îl călcase de atâtea ori în anul acesta și nu făcuse mai mult ca patru ore până la scumpul lui Ștefăniță, și apoi, va da Dumnezeu poate, să găsească în drum, vre-o sanie, vre-o căruță, vre un călător zorit ca și dânsul, cu care să se întovărășească.

Cu aceste gânduri ajunsese în marginea satului când, deodată în fulgi mari și deși neaua începu să se așterne pe pământul înghețat.

Cu cât căuta să pășească mai repede, cu atât pașii săi alunecau mai mult, cu atât mergea mai greu.

Zăpada se așeza din ce în ce, troenită.

Un vânt puternic îl bătea tocmai în față, făcându-i mai anevoios drumul.

Aerul cald al respirației, prea accelerată de greutatea drumului, se prinsese în mustața nevoiașului călător, în mici chiciuri de ghiață, ca promoroaca pe crengile copacilor.

Cerul era una cu pământul. Calea și câmpul fuse acoperite de vâlul alb al iernei pe nesimțite.

Intunericul se lăsase și el parcă mai des ca altădată. Singura indicație pentru moș Dinu să fină șoseaua, nu avea acum decât stâlpii de telegraf, iar singura întovărășire, doar cântecul

sinistru al crivățului, trecând prin sârmele întinse în vârful stâlpilor. Și drumețul nostru pășea din ce în ce mai încet.

Dela un timp, după ce cu mare greutate mersese calea jumătate, simți o sudoare rece ce-i cuprinse tot corpul, iar o durere de cap fulgerătoare, îl făcu să i se pară că pământul se scufundă sub picioarele lui.

Se opri pentru un moment, își scoase căciula udă de înădușeală și caută să păfrundă prin întuneric locul până unde ajunsese, dar zadarnic căci nu se putu orienta.

Răceala căciulei înghețată, pusă pe capul înfierbântat, îl mai învioră o clipă și porni, încet, încet, cu încredere mai departe.

Mai călcase cale de vre-o doi kilometri, când două lumini sclipitoare, cam din dreapta drumului, străbătu întunericul până la dânsul.

Cu încrederea că se apropie de vre-o locuință, simți în suflet mai multă înviorare.

Văzu de câteva ori că acele lumini se mișcă, ba într'o parte, ba într'alta, dar avea credință, că din cauza pașilor săi șovăitori prin zăpada alunecoasă, aceasta nu e decât doar o părere greșită când, își mai zise în minte, că la ora aceea lupii încă nu eșiau la pândă; Și pășea, pășea cu încredere. Deodată un urlet infiorător îi străpunse sufletul.

Ar fi voit să fugă, dar unde!?

Ar fi voit să strige, dar cui!?

Un gând de salvare îi trecu prin minte; Se opri. Cu mâinile, cu picioarele, în șanțul drumului, își făcu un culcuș până la pământ, în zăpada așezată ca de o jumătate de metru, și se pituli într'însul cu fața în jos.

Norii își țeseau cu acelaș zor la pânza deasă și curând așeză asupra nefericitului drumeț un strat de zăpadă acoperindu-l în întregime — —

A doua zi, în orașul desfătărilor, un cortegiu funebru trecea în liniște ducând spre locașul de veci, corpul studentului Ștefan Neagu, condus de colegi...

La o săptămână, desfundându-se calea spre București, o sanie încărcată cu lemne se împiedecă pe șosea de un obiect dur, în formă de ciuturugă.

O sdreanță neagră, ieșind ca o pată prin zăpada albă, atrase curiozitatea căraușului și o dădu într'o parte... Era corpul înghețat al celui ce se sacrificase pentru unica lui fericire, stingându-se din viață odată cu ea, fără să-i guste mângâierea.

Omagiu primăverii

Odată cu venirea primăverii,
Copii pe maidane iar se strâng
Și iarăși în amurgul cald al serii
„Perechile“ se 'ndreaptă către crâng.

Și-acolo infiripă o baladă,
Acea care 'n taină se ador,
Doar luna le e martor și să-i vadă
Se urcă sus în vârful unui nor.

Prin farmecul și vraja primăverii,
O viață nouă, ritmuri noi renasc,
Atunci când prind să înflorească merii
Și când în luncă mieușei pasc.

Un soare lână, de acum răsare,
Cu raze de argint, ce mor pe lac,
Culeg, fetițe, albe lăcrămioare,
In cântec tânguios de pitpalac.

Plutește-ori cine 'n vis de poezie,
Cocorii se întorc de peste mări,
Văzduhu-i plin de caldă simfonie
Și cântece se pierd în larg de zări.

Copilă, răsfățată primăvară,
Vecinic surâzătoare și cochetă,
La sânul tău, bătrâni și tineri iară,
Vor plânge pentru-o blondă sau brunetă.

Tu te asemeni zânei din poveste,
Ești zeul sfânt al multora iubiri;
Sosirea ta, azi, proslăvită este
Căci tu renaști... uitate amintiri.

ST. STĂNESCU

CONFESIUNILE UNUI LUNATIC

1.

Du sunt religios, dar cred într'o putere supra-naturală, care guvernează Universul, prin legile sale înțelepte și deapănă firul infinit al istoriei omenirii. Putere, care niciodată nu va ingenunchia în fața nenorociților urmași ai lui Adam.

Foarte rar frecventez biserica, dar sunt ferm convins că această instituție este una dintre cele mai constructive creațiuni ale geniului omenesc și, alături de Giovanni Papini, *cred că, de fapt Isus a fost fiul lui Dumnezeu sortit ca, prin suferințele supraomenești pe care le-a îndurat, să devie Om.*

Sunt de acord și cu părerea acelor cugetători contimporani, după care religia este cea mai perfectă artă din punct de vedere al marilor mase de credincioși, dar *pentru mine este însăși știința științelor: filozofia* care, prin simbolismele sale fără de pereche, demonstrează omului nemernic — cauza cauzelor.

Când văd un preot, mâna mi se ridică instinctiv la pălărie. Știu perfect de bine că acesta

este muritor, ca și mine, dar *puterea cu care s'a investit e nemuritoare și, de fapt, purcede dela Dumnezeu.* Parfumul tămâiei îmi inspiră senzații care-mi desvăluie misterul vieții, al morții, dragostei și al celorlalte probleme tragice și veșnic nerezolvate ale omenirii. Cădelnița îmi pare o urnă sfântă în care sfârâie inimele lui Confucius, Mohamed, Dante, Darwin, Schopenhauer, Nietzsche și al celorlalți mari pesimiști ai lumii.

După părerea mea, cunoscutul filozof Henry Bergson a făcut un mare serviciu omenirii elaborând „*Filozofia Râsului*“ și s'a apropiat prea mult de adevăr constatând printr'un interviu recent că *moartea și boala sunt stări tot atât de normale ca și viața și sănătatea.* Aprob teoria lui Meșnicoff, după care *omul sănătos e în toldeauna optimist*, iar germenii pesimismului se zămislESC în iubirea fără de lege a lui Midas și Venera, în leagănul microbilor, care ne prescurtează viața și contra lor omul și-a mobilizat cele mai »periculoase« tancuri ale spiritului.

În sfârșit, recunosc bucuros că descântecul

Profesorului Steinach au ridiculizat și compromis această luptă măreață și justă.

2.

Se zice că lumea progresează. Eu sunt de părerea chiar contrarie. *Nimic nou sub soare.* Forma variază după epoci, *fondul însă rămâne același.* Nu există invențiune sau bravură omească pe care dacă strămoșii noștri nu le-au realizat, s'au gândit măcar la ele.

Republica, forma de guvernământ, a fost perfecționată de francezi, dar este o invențiune elenă. Și nu am curajul să afirm că, de exemplu, Republica Elvețiană ar fi superioară republicii lui Pericle.

Ideia Profesorului Piccard de a pătrunde și domina stratosfera s'a zămăslit în creerul lui Dedalos și Icaros cari, — după cum ne povestește Ovidiu în ale lui »Metamorphoses« (variații și nu evoluții), — dorind să se ridice deasupra norilor, și-au întocmit câte o pereche de aripi lipite cu ceară; au și zburat chiar dar, apropiindu-se de soare, ceara s'a topit, iar cei doi răzvrățitori și-au găsit mormântul în undele furtunoase ale mării.

Legiunea jerpelită a generalului-novice Bonaparte nu a urcat Alpii călăuzindu-se după hărțile militare moderne, ci pe urmele cunoscutei expediții a marelui Scipio, care a deschis inima Romei în fața inamicului.

Făcând abstracție de tendințele Romei de a crea un imperiu mondial, încă din Evul Mediu s'au făcut încercări spre a grupa popoarele într'o organizațiune mondială, proiectând pe orizontul istoriei fantoma Societății Națiunilor.

Chiar și spiritul negațiunii își are tradiția sa. Instinctele animalice ale omului preistoric, adesea, isbucnesc din sufletul omului »civilizat«, atavistic, cu o putere nebiruită. Oare țișanii din Cașovia, demascați și osândiți pentru că au mâncat carne de om, nu învoacă memoria tristă a canibalilor? Sau, cunoscuta teorie a Profesorului Freud, după care visurile noastre sunt *identice* cu dorințele pe care le avem în stare de conștiință, nu a fost cunoscută de ciobanul care acum câțiva mii de ani a spus: »Vrabia mălai visează« ?

După Einstein nimic nu e absolut pe lume. Bine înțeles că și aceste adevăruri nu sunt absolute. Vorba lui Ovidiu: forma a variat dar, ca fond, îmi asum toată răspunderea pentru ele. Chiar și cel mai pesimist spirit trebuie să admită

că *viața noastră e reglementată de un oarecare determinism*, care ne indică drumul pe care trebuie să trecem și de pe care nu ne putem abate, fără riscul sancțiunii spontane: *eșecul.*

3.

Am o prietenă. Femeie cu o intuiție unică în această lume burghează somnoroasă. Numai nervi din creștet până în tălpi. Suflet tare, zdrobit doar de suferințele mute pe care le-a îndurat conștiincioasă și *îndărătnică*, ca 'o eroină din Evul Antic, cu înclinații pronunțate spre spiritism și spre tot ce e mistic și frumos. Fire amatoare de dominațiune. Corp filigran. O privire-suliță. Desigur că, dacă ar fi trăit în ajunul triumviratului roman, și-ar fi înscris numele în istoria omenirii ca Cleopatra II-a.

Această cucoană, în toiul unei corespondențe asidue, discutând »deșertăciunea« vieții, m'a întrebat:

— »Majestatea Sa Viața de ce e nedreaptă? De ce nu are la bază nici-un principiu moral? Viața e prea scurtă și de obicei, prea târziu ne dăm seama că nu am trăit-o. Neg că ar exista voința.

Condeiu-mi tremură. O mână osoasă se întinde tipfii din 'napoi și-l oprește pe loc: »Stai! Gândește-te bine cum răspunzi!« Parc'ar fi spiritul unui stoic din Roma.

Cât e de adâncă și înduioșătoare tragedia exprimată în aceste câteva rânduri! Ce înțeleșuri adânci și ce țipete sfășietoare răsună din aceste întrebări dureroase!

4.

Răspund.

Voința există, dar e limitată de acel determinism care — după cum am spus — ne constrânge să ne mișcăm într'un anumit cerc. Acest principiu domină lumea. În zadar ne răzvrătim, căci ne învinge.

Iată cum micile noastre tragedii ilustrează superba legendă a Edenului! Iată adevăratul senz al isgonirii primilor oameni din Paradis!

Paradisul este acel imperiu misterios în care nu vom pătrunde niciodată. Dar, *după cum nu ne trece prin minte să ne considerăm nefericiți pentru că nu putem opri soare'e, în cursul lui, pe cer, — tot așa nu trebuie să ne îndispună faptul că nu putem pătrunde în paradis.*

Fantezia se acomodează simțurilor noastre imperfecte. Oare de ce să ne intristeze faptul că nu atingem scopul pe care nu ni-l putem închi-

pui? Oare purcarul e nenorocit pentru că nu este rege? Aceste glume stranii aparțin domeniului poveștilor.

Trebue să suportăm muși soarta ce ni s'a hărăzit de aceea Mare Lege Fundamentală, care determină nu numai viața ființelor singuraticе, ci și funcțiunea întregului Univers.

Fapt este că repartizarea bunurilor materiale și spirituale nu s'au făcut după principiul echității, dar *în domeniul spiritului nu există nici echitate, nici egalitate absolută*. Nedreptățile sociale, eventual, se vor putea înlătura, dar *repartizarea bunurilor spirituale conform unor anumite preferințe, este prerogativa Dumnezeirei*.

Un imbold tainic ne îndeamnă mereu să ne urcăm cât mai sus pe treptele perfecțiunii, iar noi, lunatici nenorociți, îi respectăm porunca. Adevărat este, că omenirea a obținut oarecari izbânzi în această direcțiune, dar nu poate atinge culmea deoarece *unui bulgăr asvârlit în aer*

care sub presiunea unei legi consecvente, cade din nou la pământ.

Bine a spus Seneca: nemulțumirea noastră ne urmează pretutindeni. Mediul în care trăim, este numai cadrul în care desfășurăm modesta noastră activitate; — timpul și spațiul constituiesc numai scena pe care se petrec micile noastre tragedii, iar acestea nu ne pot acorda nici mulțumirea, nici liniștea, pe care le purtăm în sufletul nostru răscolit.

Acest cerc vițios însă nu trebue să ne displacă. Suntem mulți cari purtăm pe umeri crucea acestui determinism și mulți vor mai îngemănă sub povara ei.

Chiar atești, trebue să recunoaștem că suntem robii unei voințe superioare voinței noastre. Această robie însă e fermecătoare căci voința încumbă și o răspundere prea mare, iar cuvintele »suferință« și »umilire« sunt mult prea frumoase și au un înțeles adânc.

Alexandru Olteanu

TALENT NOCTURN

Într'un restaurant de mâna a doua, — anume care nu împortă, — la o masă mare, acoperită cu prostire albă, cei patru, buni și nedespărțiți prieteni, după ce au ospătat cu apetit de lup flămând evadat din menagerie, se așezară de-a binelea la taclale.

Afară, o după amiază minunată, cu înfiripat de primăvară, lucidă și clară. Soarele strălucește în toată celeasta-i splendoare. Razele-i dulci, mizericordioase devorează fără nici o abstenență, pătura de omăt ce mai persistă. Pârâiașele refractare, provenite din topirea zăpezii, într'un perpetuu crescendo, aleargă sprintene și agresive până la gura canalului, unde se revarsă gălăgios și cu zgomot de cascadă.

Camarazii, bogați în duh și plini de veselie, vorbeau cu gură mare și fredonau cântece în vogă. Din când în când, sorbeau cu aviditate din vinul spumos, turnat în pahare.

— Ei bine, acum este timpul nimerit, să ne povestești în extenso, întâmplarea

bizară de ast' noapte, — reclamă cel din flancul drept al mesei, către amicul de vis-à-vis.

— Da, da! Vrem să auzim! — încuviințară ceilalți doi, în acelaș tempo.

— Bine! — acceptă respectivul, bucuros. Dar mai întâi trebue să mă refer la înșulta de azi dimineață, când m'ați întâmpinat la biurou, cu avalanșa de întrebări echivoce: »Ce-i cu tine? Ești bolnav? De ce ai fața așa de pleoștită, așa de scofălcită?« ...

Ei, acum iarăși vă repet. Nu mă simt de loc bolnav. Sunt absolut sănătos; întregu la minte; sau vorba românului, am scaun la cap.

— Păcatul, e că-i schilod. Ii lipsește un picior, sau chiar două, — înșinuiază vecinul, cu incisivii încălecați, stârnind ilaritate.

— Și ca atare, — urmând mai departe fără să se sinchisească, — vă rog să lăsați ilaritatea la o parte, și mai cu seamă obiceiul insipid de-a persifla fățuș. Ascultați-

mă cu toată luarea aminte, căci veți auzi numai adevărul pur.

Înainte, să bem nițel; vreau să-mi ud gâtulejul, că Doamne, tare m'a ars setea ast' noapte! Ciocni cu tustrei.

— Hai, bafă!

— Hai, noroc!

— Ura!

— Vivat!

A urmat o gălgăitură prelungă, și un zgomot de pahare, brusc depuse pe masă.

Eroul și povestitorul întâmplăriei, regulându-și nodul la cravată, tuși silit, chipuri să-și dreagă glasul; pe urmă începu să deapăne cu mare patos.

— O noapte grozavă, teribilă: lipsită de somn și plină de trudă chinuitoare! O noapte unică în felul ei; o noapte sui generis, pe care astăzi o consider de bun augur. Ast'noapte mi-s'a hotărât destinul; soarta-mi surâde ademenitor. Viitorul mise prevalează în perspectivă; îl prevăd înconjurat de-o aureolă strălucitoare...

Convivii neînțelegând nimic; izbucnesc în hohote de râs, văzându-l cum se nflăcărează de un fleac.

El continuă, nestingherit.

— Ca să mă pricepeți, am să vă istorisesc pe larg. Aseară m'am culcat de vreme, ca 'ntotdeauna cacisingura meteahănă cu care m'a înzestrat Dumnezeu. e... că-mi place somnul; și în consecință, în urma acestor analize meticuloase, medicul a diagnosticat că, constituția organismului fiind prea șubredă, reclamă multă odihnă. Ergo, mi-a recomandat să dorm opt sau nouă ore pe noapte, aidoma ca un prunc de curând înfărcat de mamă-sa.

Râsete largi pe toată linia conmesenilor.

— Am uitat ceva. Înainte de a mă refugia în patul alb și ispititor, am interceptat cele două cuvântări emise pe 394 metri, lungime de undă. Lucrul aceasta m'a pasionat până acum; dar azi mă plictisește enorm, ca să ascult în fiecare seară, stereatipa scuză: »timpul nu-mi permite, că răgazul de un pătrat de oară, nu depășește cincisprezece minute«...

Apropos: să mă fi auzit pe mine ce logos am ținut astă-toamnă la București, la un mare ospăt, la o cumetrie!... Am vorbit o jumătate ceas cu vervă și spirit, fără

să pomenesc de scurtimea timpului, deși mulți doriau să mă succedez. Toată societatea mă primea afectuos. Era și o fețiță. O păpușică, nu altceva! Ș'apoi ce mai aplauze!... (Exprimă cu multă nostalgie.)

De acu înainte voi ignora de-a-pururea ori ce conferință.

Prietenii făcură zimbre și nerăbdători să audă întâmplarea, se burzuluiură slut:

— Astea's fleacuri. Ne spui fericirea ce te-a pălit ast'noapte, ori plecăm?

— Aveți puțină răbdare. Nu mai râdeți și nu vă grăbiți. Mai beți puțin, să vă potoliți nervii. (Beau toți patru.)

— Așa... după ce am stins lumina și am apăsat pe butonul aparatului de radio, — de bună seamă enervat, — m'am vârât subt plapomă.

În loc să ațipesc imediat, cum obicinuiam altă dată, m'a năpădit mări fraților, un cortegi de gânduri negre, să mă hărțuiască cu implacabilitatea lor. Așa ceva eu nu mai cunoscusem, Ce era să fac? Am încercat diferite metode psihologice — toate frivole de pildă: să număr picăturile de apă ce se prelingeau de pe buza burlanului; să apăs pleoapele forțat; dar totul era în van, fără rezultat favorabil.

Mă sbăteam și mă svârcoleam în așternut, ca a svârlogă într'o strachină cu apă. Eram dezolat de pacostea ce tam-nesam, s'a abătut asupra mea. Gândurile incoherente nu mă slăbiau în ruptul capului. Se îmbulzeau, se ciocneau de zor, fără nici o rânduială, ca miriadele de oameni la un iarmaroc anual, în fața unei panarame.

Nu știam ce să mai fac; capul mă durea; tâmplele îmi svâcneau accelerat; și trupul era leoarcă de nădușeală. Vă puteți închipui acum ce criză năprasnică, îndărătnică de insomnie acută, mă stăpânea!

Une-ori par'că mai înceta, cât de cât, zarfa aceasta nemaipomenită pe capul meu. Incepeam să gândesc mai limpede. Mi-aduc aminte, că vedeam pe tatăl meu, săracul! care-i departe de mine și înglodat în datorii.

Apoi printr'o piruetă bruscă îmi revenea în minte, conținutul unui roman ceit de mult amar de vreme. Și multe alte bagatele de felul acesta.

Cu iuțeala fulgerului, se stingea iarăși becul rămas cât'va vreme semi-incandes-

cent. Cu toată năzuința și cazna mea, ca să triez din acel conglomerat impenetrabil, barem o frântură de gând pe 'nțeles, nu izbuteam nici cum.

Un haos indescifrabil îmi domina creierul plâpând, neantrenat... și pace bună.

Deodată, am simțit în cap o ruptură abruptă, o desbinare a gândurilor, exact cum s'ar desface un obrec în zeci de doage — din senin, — lăsând lumânarea să lumineze în voie. Câteva minute în urmă o claritate de auroră, și, o ușurare treptată, ca și cum o mână invizibilă, ca prin farmec mi-ar fi luat durerea crudă, feroce.

Mă liniștisem complect; dar somnul departe de mine. Nici pomeneală să mai dorm. Somnul mă abandonase.

Un singur gând îmi mai încrețea fruntea, încă puțin încinsă: Dimineată n'o să mă pot scula la timp, și imbecilul de șef o să mi dreseze proces-verbal.

Târziu de tot, un ce nevăzut și irezistibil, a început să-mi zumzue, să-mi sufle la ureche pe toată gamă vocei:

— »Vrei să scapi pe tatăl tău din sărăcie, vrei să ai succes, vrei să ajungi să fii laudat de-o lume întreagă? Ei bine, atunci, apucă-te și scrie! Compune ceva. Compune de pildă o piesă teatrală. Subiecte ai cât lumea rea și ineptă. Alege fapte din lumea ce te înconjoară, și pe urmă încheagă-le într'un tot, demn de talentul și vocația ce dormitează în tine. Deșteaptă-te din amorțeala și lăncezeala de până acum! Patria te cheamă să contribui și tu cu obolul tău, la cultura și propășirea poporului ei obijduit de indigență, miserie și criză inexorabilă«.

»Nu mai sta la gânduri și chibzuială; părăsește bârlogul ipocrit, ce-ți pune bețe în roate. Desrobește-te din lanțurile banalității; caută și te ridică la suprafață, azi cât e timpul. Ascultă-mi sfatul și vei rămâne nemuritor!... Thalia să-ți fie mamă ocrotitoare; și pana: sabie, dușmană neîmpăcată a nedreptății!«

Inceputul mă nspăimântase. Imi făcui vre-o trei cruci cu limba în gură; murmurai un crâmpieiu de rugăciune, căci la drept vorbind, nu sunt ateist; nici pocăit; dar nici la biserică nu merg. Simpatizez literatura.

Evocarea copilăriei

DE MĂRIOARA MILITARU

*Copilărie! Te aștept
Ca eri, în viața-mi să vii iară;
Un nou dor eu port în piept
Acum, în astă primăvară.*

*Doar flori frumoase-apar în crâng,
Pe deal, în câmp și pe vâlcele,
Și-ași vrea'n mănunchiuri să le strâng
S'alerg voioasă după ele.*

*Nu vezi că'n juru-mi e pustiu
Și inima-mi mai mult mă doare?
Dece doar soarele-azurii
Îl vezi cum se revărsă'n zare!*

*Că nu mai poți nici-când să vii,
Îmi retrădesc și eu trecutul,
Căci amintirea-ți, fără să știi,
Pe veci îmi cântă'n taină cântul...*

1933, București.

Epigramă

MIE ȘI MULTORA

*Mulți se cred poeți din fire
Și la fel mă cred și eu
Doar nimic deosebire...
Cât e între „Bun” și „Rău”.*

FĂNEL

Cum vocea continua mereu, mă obișnuisem repede; acum ascultam cu atenția încordată, ca nu cumva să pierd vre-un cuvânt; deși la început — în spasmele fricei — se perindase multe, fără să le înțeleg.

După ce solitudinea se reintegra în cameră, rotii ochii înapreajmă-mi. Nimic. Ce trebuia să fac, de ce să mă apuc?

Ideia succesului non plus ultra, bogăția și reputația mondială mă obsedau, mă urmăreau clipă cu clipă, defilând pe dinaintea ochilor obosiți, incendiați.

Fără multă cugetare, mă sculai îndată, aprinsei lumina și m'am postat la masa de lucru.

Nu după multă vreme — noțiunea timpului o pierdusem — am pus la o parte o coală dublă, scrisă cu litere minuscule și rânduri dese.

Terminasem deja două scene din comedia în versuri: „Fete de Măritat”. Am scris într'un suflet, pe nerăsuflăte. Vă ima-

ginați voi succesul formidabil, titanice ce voi avea!?

În câte acte voi da-o gata, încă nu pot să știu; pentru că eu nu lucrez după un plan înainte determinat. Dar vă asigur anticipat, că va fi o copod'operă. Voi revoluționa toată lumea literară; voi intra cu certitudine în pleiada: Scriitorilor Români! Voi scăpa de datorie; voi repurta un arhi-succes; voi scăpa de cretinismul șefului birocratic!

Ați văzut! O noapte de insomnie acută, mi-a dezvoltat însușirea neprețuită de-a scrie, ce n'am bănuț-o niciodată, că o posed în așa înalt grad. Nu-i vorba, că am cetit mult, mult de tot. Am început cu basmele din frageda copilărie.

Și azi sunt la Heine, Kant, Schopenhauer, Shakespeare și Goethe.

Ascultați, cum am început:

(Ileana indignată în iatacul ei.)

— Ah, niciodată!

Mai bine o viață întreagă rămân tot fecioară.

Decât să mă mărit pentru o parachioară!

— (Și așa mai departe.) Acum, fraților, vă spun la bună vedere, pe mâine la doisprezece. Muza se răsfăț în camera mea. Pana mă cheamă, mă 'ndeamnă la muncă; și eu sunt tare fericit.

Se ridică zâmbind, gata să plece. Ceilalți trei schimbară priviri semnificative; îi strânseseră mâinile, felicitându-l în chihate de răs viciat:

— Aaaa... gratulările noastre, talent nocturn! Muncește din răspuțeri ca, comedia ta să ocupe locul de frunte în repertoriul Teatrului Național, pentru stagiunea viitoare.

În culmea reușitei, desigur nu ne vei uita! Iți dorim norocul albinei!...

Lascar Tuduciuc

Refren stingher

de ION GH. ZĂVOIANU

Portret divin... icoană sfântă,
Te port în suflet și în gând...
Zădărnicia mă 'nspăimântă,
Dar tot te-aștept,... te-aștept plângând...!

Cel mai puternic

de EUGEN CEONTEA

Amurgul își întindea vâlul transparent deasupra întregului peisaj ce se putea cuprinde cu privirea. — Soarele apunea, aruncându-și ultimile raze asupra imensului întins al mării. — Priveliștea părea ca un pustiu. — Valurile se sbuciumau, urmându-și calea lor neliniștită spre uscat.

Dorul de țară, poate le mâna și pe ele spre nord, dorind a ajunge cu o clipă mai repede în ținuturi cari le sunt atât de dragi.

Cu ultimile raze, soarele înroșea în depărtare luciul mării, aruncând asupra ei un decor ca o mantie nesfârșită de purpură.

Și în acest timp, o insulă mică, un vapor, se mișca neobservat, mânat de nostalgie, spre pământul strămoșesc...

Inconjurat de atâta apă, având de parcurs atâta cale, grăbea puțind din greu în ritmul sgomotos al elicei.

Pe punte, o inimă bătea tot atât de repede, de dorul patriei. — E singura umbră ce-a mai rămas pe puntea vaporului. — Toți s'au retras.

Jos, în sala de dans, lumea se mișca veselă și mlădioasă în cadența unui tango fascinator.

Savin, cel rămas pe punte, privea nesățios în zare crezând că prin asta va scurta mai mult drumul spre satul său, pe care nu l'a mai văzut mai bine de zece ani. — Și era atât de nerăbdător pentru că știa că acolo îl așteaptă cineva a cărui sânge a emanat dela acelaș izvor. — Și inima i bătea mai puternic la gândul că peste o zi, două, în curând, va strânge la pieptu-i pe cei de acasă.

Între timp, noaptea se lăsase asupra mării și învăluisse vaporul în întuneric.

Luna și stelele răsărite în desordine făcea să se pară că cerul e acoperit de o năframă împodobiță cu mărgăritare.

Răceala nopței, ce începu a o simț nerăbdătorul Savin, îl făcu să se retragă în cabina lui și astfel coborâ scările.

În oglinda din cabină, în fața luminei, figura lui Savin, apare înaltă, frumoasă dar foarte mult slăbită. — Pe fața lui vremea a brăzdat urme adânci de suferințe. — Dincolo peste ocean, în America, a avut prea mult de îndurat.

La vârsta de 25 ani părăsise casa părintească mânat numai de dorul unui trai mai ome-

nesc. — Muncise din greu dar mulțumită lui Dumnezeu acolo își împlinise visul. — Acum el se întorcea aducând în geamantanele sale o mică avere adunată în timp de zece ani, cu sudoarea feței sale, în mod cinstit și demn, numai prin muncă. — Era bine îmbrăcat, ca un American, și pe față purta un zâmbet de mulțumire. — Se gândea; cu câtă mulțumire îl vor primi cei de acasă și cu câtă dragoste aștepta el această revedere. Le scrisese din timp și scrisoarea lui era desigur primită, dar ei nu știau ce le aduce Savin din cealaltă lume, — La toate aceste gânduri, el zâmbește și pe întreaga-i figură se întipăresc trăsături de mare bucurie.

La din colț geamantanul, îl deschide și revizuește încăodată cadourile, ce le aduce celor dragi lui: — O pereche de ghete și o pălărie pentru Gheorghe, cumnatul său, o năframă de mătase, împodobită cu tot felul de flori aurii, sorei sale. Cât de mult se va bucura Gheorghe și cât de mândră va merge Floarea, Dumineca la Biserică, în cap cu o năframă cum nimenea nu a mai văzut în sat. — Și apoi câte și mai câte bună-tăji, peste bună-tăji, destinate să învezească o casă întregă, ca să se bucure toți, de reîntoarcerea sa.

Zâmbi iar mulțumit, așeză toate lucrurile la loc, puse geamantanul la locul lui apoi se pregăti de culcare, făcându-și rugăciunea obișnuită.

* * *

La marginea unui sat, din apropierea Clujului, se află o căsuță lăsată pradă sărăciei, o căsuță dărăpănată. Curtea mică, în fund cu un grajd de nuele, are aspectul apăsător al mizeriei. Singura avere a lui Gheorghe sunt cei doi cai, cu cari își câștigă pâinea de toate zilele.

Este orele 11 dimineața. Soarele își trimitea razele dogoritoare asupra pământului și totul zăcea într'o toropeală, care numai gânduri bune nu aduce.

Poarta se deschise încet, iar încheiăturile vechi scârțâie sinistru. Gheorghe se urcă în trăsură și dând bici cailor porni în direcția Clujului; caili aleargă în galop lăsând în urma lor un nor galben de praf. Șezând gârbovit pe capră, Gheorghe se gândea la toate ce s'au petrecut cu el înainte de plecare.

Își reamintește de cearta cu Floarea, ce s'a iscat dis de dimineață, din cauza sărăciei; cum el o'vinovășea că ea este cauza sărăciei lor, căci el s'ar fi putut însura cu o față mai bogată.

O revede plângând... Apoi bucuria Floarei la sosirea știrii că Savin se re'ntoarce acasă. Dar pe el nu-l impresionase de loc această veste și nu-l impresionează nici acum. Ce folos are el de sosirea lui Savin, dacă el va rămânea tot atât de sărac, ca și înainte. Cândul acesta îl întristă, iar fața i-se întunecă tot mai mult. Gânduri negre îi încolțesc în creier... Corbi negri zboară deasupra lui, par'că prevestitori de rău. Scârțâitul roșilor îl scot din sărite și de aceea biciuește caili tot mai furios. Broaștele, din lacul de pe marginea drumului, cântă un cântec sinistru și îl zăpăcesc mai rău. Cântecul lor se pierde cu norul de praf, ce se ridică în urma trăsurii, murdar, nesuferit care acoperă splendida priveliște ce o oferea natura.

Cu atât mai mult această priveliște dispăre în ochii lui Gheorghe, cu cât îi apare în minte figura lui Savin și mai mult dolarii ce-i aducea cu el.

Din când în când se cutremură de groază. Deodată mușchii i se destind și o hotărâre nerămutată se întipărește în gând. Dă biciu și cu hotărârea luată pornește în galopul cailor spre pădurea prin care trece drumul spre Cluj. Soarele se lăsase către asfințit, când Gheorghe intră în pădurea deasă. Biciuia caili furios, iar fața contractată exprima o stare de adevărată nebunie.

Ajuns la o colitură, în mijlocul pădurei, opri brusc caili, sări din trăsură, ia lopata și începu a săpa vârtos. Când ajunse cam la doi metri adâncime, se opri și punând lopata în trăsură, își sterse sudoarea de pe frunte, se urcă pe capră și porni din nou la drum.

Sosi în gară tocmai în timp ce trenul ajunsese în dreptul peronului.

Din tren, împreună cu ceilalți călători, cobora și o inimă ce sburda de bucuria revederii me-leagurilor anilor lui de copilărie.

De cealaltă parte a peronului, o altă inimă se sbătea de nerăbdare, parcă voind a sparge pieptul stăpânului său.

Două gânduri pornesc, se întâlnesc:

— Gheorghe!!!

— Savin!!!

Emoționante îmbrățișări... Inima lui Savin bătea puternic, de bucurie. A lui Gheorghe bătea cu groază, ca sunetul bulgărilor ce cad asupra cosciugului din groapă. După puține cuvinte de bun sosit, puseră mâna pe geamantane și plecără mișcați, fiecare în felul lui, spre trăsură...

— Cum sunt cei de acasă? Sănătoși? Cum o duceți cu traiul? și valuri de întrebări se revărsau din gura lui Savin. Gheorghe răspundea din când în când, fără pic de entuziasm.

— Dar ce-i cu tine Gheorghe? Ce ai?

— Nimic Savine. Am atâtea necazurii, că numai chef de vorbă nu-mi vine. Vezi tu, nici revederea ta nu reușește să mă miște, deși, zău, mă bucură mult. Ce-ți pasă ție? Ești bogat. Ai de toate. Dar noi . . . Și oftează adânc.

— Lasă, Gheorghe, toate au să fie bine, aibi încredere în cel de sus . . . Dar grăbește caii, căci ne prinde noapte tocmai în pădure și cine știe ce surprize ne poate aștepta.

— Ai dreptate, zise Gheorghe tresărind. Azi drumurile nu mai sunt sigure și hoții s'au înmulțit.

Zicând acestea el nu îndrăzni să privească în ochi lui Savin.

Gheorghe mâna caii încet deși noaptea se lăsase din ce în ce în mai întunecoasă.

— Grăbește Gheorghe, căci de . . . Doamne ferește!

— Nu-ți fie teamă până ești cu mine.

— Dar ce zi avem azi?!

— Sâmbăta Paștelui; nu știi! Măine se sărbătorește Învierea Domnului, zise Gheorghe, zâmbind forțat.

— Atunci grăbește, căci dimineață va trebui să luăm și noi parte la oficierea slujbei.

În acest timp, frăsura ajunsese la marginea pădurei. Gheorghe întreruse tăcerea în'rebând cu vocea inecată:

— I-a spune Savine; aduci tu bani mulți din America?

— De! Ce să zic. Aduc tocmai destul, ca să-mi ajungă să trăesc liniștit până la sfârșitul vieții.

Astfel vorbind ajunsese în dreptul gropii din mijlocul pădurei când Gheorghe opri caii brusca și sări sprinten depe capră.

— Ce s'a întâmplat? Întreabă Savin.

— Nimic; mai trag caii de urechi că sunt prea oboșiți.

— Dar ce-i cu mormanul acela de pământ depe marginea drumului?!

— Ce! știu eu? răspunse Gheorghe roșindu-se . . . Inima-i bătea cu putere. Se apropie iar de trăsură. Și în loc să se urce, puse mâna pe un topor ce se afla sub capră și ridicându-l asupra lui Savin, strigă.

— Coboară, Savine!

Efemeridă

de ION GH. ZĂVOIANU

*Zori de ziuă s'a deschis;
Nașterea îmi e un vis . . .*

*Soarele e arzător;
Visul meu, chinuitor . . .*

*El apune, asfințește,
Visul tot mă chinuște . . .*

*Însă moartea, îmi apare,
Ca o mână salvatoare! . . .*

Savin îl privi o clipă buimăcit, apoi zâmbi.

— Ce! glumești? Lasă gluma și hai să ne grăbim.

— N'am poftă de glumă. Cobori sau nu!? n'auzi?

— Dar ce vrei dela mine?

— Vreau banii tăi. Eu sunt sărac și vreau să fiu bogat. Înțelegi? . . . Cobori sau nu?

— Dragul meu, liniștește-te. Voi împărți totul cu tine, dar cruță-mi viața.

— Da, ca mâine să mă trădezi că am vrut să teucid. Tu trebuie să mori, ca să trăesc eu.

Savin, cu fața palidă, coboră și zise:

— Văd că n'ai milă. Va trebui să mor, acuma când mi-am ajuns jinta . . . Te asigur însă că-ți vei lua răsplata . . . dar . . . lasă-mă cel puțin să mă rog căci, azi e sâmbăta paștelor și ași voi ca să-mi încredințez sufletul Domnului; Facă-se voia lui.

— Bine!! Ingenunchiază la marginea groapei. Roagă-te, dar scurt, căci n'am timp.

Savin luă o pătură, se acoperi cu ea pe cap, ca să un vază fapta groaznică a cumnatului său. Gheorghe ridică toporul, iar de sub pătură se auzia o șoaptă.

„Tatăl nostru, care-le ești în cer“ . . .

Sudori de sânge curgeau pe fața lui Savin, care se ruga tot mai cu foc în așteptarea momentului fatal.

Lacrimi amare curgeau din ochii lui îndurerăți, friguri de groază îl cutremurau.

Terminase rugăciunea și aștepta înmărmurit lovitură: Dar înzadar.

— Aibi milă omule, lovește, nu mă mai chinui.

Văzând că lovitura nu mai sosește, scoase capul încet de sub pătură dar repede îl retrase căci văzuse pe Gheorghe cu toporul ridicat gata de a lovi.

— . . . . In mâinile tale îmi dau sufletul meu Doamne . . . .

Rămase cu mâinele împreunate pentru rugăciune, așteptând, însă zadarnic, căci nici de data asta lovitura nu sosi.

Atunci, aruncă furios pătura, se ridică brusc și văzând pe Gheorghe în aceeași poziție se aruncă asupra lui pentru al dezarma. Dar . . . minune!! Toporul nu ceda și nici Gheorghe nu scolea nici o vorbă, și nici nu se putea mișca. Înlemnise cu toporul ridicat.

Atunci Savin căzu în genuchi plângând:

— Mulțumescu-ți Doamne că m'ai salvat. Fie lăudat numele tău în veci, amin.

In ziua următoare, o trăsură trecea pe lângă biserica din sat unde, în fața poporului, preotul îmbrăcat în odăjdii, oficia slujba învierii.

Pe capră ședea Savin, iar în trăsură zăcea un om, care trăia, în pieptul căruia inima bătea, dar care nu mișca, nu scolea nici un geamăt, ci privea, înlemnit cu un topor în mână, albastrul cerului senin. Lumea văzând acest tablou, își făcu cruce, îngrozită.

— Precum fumul se risipește, așa să piară păcătoșii din fața Ta Doamne. Christos a înviat, cu moartea pe moarte călcând . . . .

Iar trăsura se îndepărtă tot mai mult, urmând calea spre spitalul satului.

—X—

Stadiul literaturii noastre

de POMPILIU IONESCU — Buzau

Literatura — activitate intelectuală — cași activitățile fizice, are un început, o dezvoltare și chiar un sfârșit.

Literatura românească a început cu Eminescu — spun cei mai mulți.

Alții, ca d. N. Davidescu, cred că literatura — poezia în special — începe deabia cu simbolismul. Fiecare cu părerile și păcatele lui . . .

După început a urmat, în mod firesc, dezvoltarea: semănătorism, poporanism, ruralism, urbanism, neosemănătorism, tradiționalism, ortodoxism, internaționalism, cubism, cosmopolitism, futurism, dadaism, suprarealism, constructivism, integralism, etc., am putea spune... etcaeterism!); iată atâtea căi pe care au apucat scriitorii noștri, crezând că vor deveni originali prin curentul în care scriu și nu prin ceace scriu.

Deaceia, poezia românească de azi este socotită de d. Const. Emilian drept »anarhism poetic«.

»Anarhismul« acesta s'a 'ntins și asupra prozei literare: criticii scriu memorii sau — și mai rău — romane, gazetarii scriu critică, romancierii scriu causerie, poeții s'au apucat de romane, iar poezii scriu . . . toți Români.

Pușinii cititori de literatură, pe cari îi avem, au observat — desigur că dela 1920 încoace,

scriitorii noștri — mai mult sau mai puțin talentați, au căutat să-și arate vrednicia, lucrând cel puțin câte un roman, pentrucă, dacă după cum spun unii, pentru criticul literar român, piatra de încercare a spiritului lui critic, rămâne Eminescu — viața, și mai ales, opera — apoi pentru prozator piatra de încercare rămâne romanul, singura scriere în care talentul, dacă există, se poate exterioriza până la secătuire — parțială sau integrală, temporară sau definitivă.

Criticii noștri de seamă, au scris — unii mult, alții bine, alții și mult și bine — despre Eminescu. (Nu mai vorbim de d. Garabet Ibrăileanu, criticul dela Iași, care a studiat profund opera lui Eminescu).

La rândul lor, prozatorii au scris romane. Unii nici nu și-au făcut ucenicia — disciplina talentului — în schiță și nuvelă, ci au scris dela început romane, crezând că în felul acesta vor contribui la dărâmarea afirmației d-lui Saniclevici, care spunea acum câțiva ani, că n'avem încă un roman. Din nenorocire, afirmația n'a fost dărâmată.

Mai apoi, faptul că un Rebreanu și un Cezar Petrescu și-au făcut și renume și avere, din talent, adică din »Ion«, și din »Intunecare«, a mormit pe toți amatorii condeiului să scrie romane.

Cu toate acestea, »Ion« și »Intunecare« n'au fost depășite în calitate. Nici măcar autorii acestor cărți nu s'au depășit. În opera d-lui Rebreanu rămâne »Ion«, în opera d-lui Cezar Petrescu rămâne »Intunecare«, afară de cazul când vor reîncepe să scrie bine.

* * *

Astăzi, în linii generale, stadiul literaturii noastre este următorul:

Critica este făcută mai mult la gazetari. La »Curentul« o fac d-nii: N. Roșu, R. Dianu și Dragoș Vrânceanu. (Cronica dramatică o are causticul I. Dimitrescu). La »Adevărul«, d. Șerban Cioculescu este într'o veșnică schimbare la față: injură, laudă, dar nu judecă. (Cronica dramatică o scrie d. T. Teodorescu-Braniște, un priceput scriitor. La »Universul«, cronică dramatică e semnată Romicus; în cece privește recenzarea cărților e o adevărată harababură. La »Cuvântul« d. Perpessicius face pe criticul, iar d. M. Sebastian critică.

La »Viitorul«, d. I. Cantacuzino semnează »Cartea«, și d. P. Prodan cronică dramatică, susținută după împrejurări și după simpatii.

La reviste, cronicile sunt semnate când de unul când de altul. Notăm însă pe d-nii Pompiliu Constantinescu și G. Călinescu. (Acesta din urmă, fiind prea mult lăudat a început s'o ia în serios). D. Octav Șuluțiu deabia dibuie, deocamdată.

Criticii veritabili s'au lăsat de critică. D. Carabet Ibrăileanu a scris un roman, pe care-l va publica în curând — se zice. D. Eugen Lovinescu a scris și a și publicat »Bizu« — o carte pe care o întitulează roman, despre care vom vorbi mai jos. D. Mihalache Dragomirescu a scris »Copilul cu trei degete de aur«, un roman slab cu care n'a pierdut nimic autorul, ci dimpotrivă — și-a schimbat porecla în renume... (se știe, desigur, că în critică a dat fiasco).

Poezia. Poezia românească suferă de lipsă de orientare. De vină este Vasile Alexandri. Știi de ce? Nu pentru că nu i-a fixat făgașul, ci din cauză că după ce a aruncat piatra 'n bulboacă, zicând că: Românul e născut poet, fiecare Român a început să se creadă într' adevăr poet. Deaceia, în afară de d-nii Arghezi, Voronca, Pillat, A. Marim, I. Pogan, nu vom mai cita pe niciunul, fiindcă toți sunt poeți... pentru că sunt Români.

Proza. Schița și nuvela sunt abandonate. Memorii scriu mulți și merită a fi citat d. Lovinescu, cu cele două volume. Romane scrie toată

LINA

*Pustie-i casa 'n margine de sat.
Pustiu e totul... Și s'a inserat,*

*In ramuri frunza doarme 'n pace,
Dorm păsările..., Noaptea tace.*

*Izvorul limpede susură
Incet de tot... la cotitură.*

*Slăpânii dorm demult în casă
Căci noaptea pare somnoroasă.*

*Iar Lina lor și-a așternut în fân.
Și-a adormit cu brațele pe sân.*

*Se urcă luna din păduri de fag,
Lovind cu moarta ei lumină 'n prag;*

*Prin pomi, prin grăd străbăte 'ndată
Și până 'n fân în mândra fată.*

*Un pas, tiptil, de om s'aude.
Trecând prin ierburile ude...*

*Dulău, prea credincios, de strajă,
A prins să urle 'n vins de vrajă.*

*Și par'c'ar spune cu-a sa gură:
„Venii! căci Lina vi se fură!”*

IOANIȚĂ CRÂNGUREANU
Turda.

lumea. Un Român și un roman, un Român și un roman... și așa mai departe.

D. Constantin Fântăneru a scris »Interior«, și pentru că d-sa nu este înrolat în niciun cenaclu, toți cenacliștii l-au injurat, nu de mamă, ci mai rău.

Romanul românesc actual, în loc să fie o arhivă socială, un studiu sociologic-biologic complex și complex, este astăzi o causerie, care — unora — place. N'avem un roman care să ne impună peste hotare, n'avem un romancier *roman*, deoarece scriitorii noștri citesc puțin și scriu mult.

D. Cezar Petrescu a avut durerea să constate, că mulți dintre cititorii d-sale au început să știe, că roman nu este orice carte, pe care autorul el o întitulează roman. În ultimele sale

scrieri, d. Cezar Petrescu nu mai este nici romancier, nici nuvelist măcar. A rămas numai gazetar; gazetar vesel, causeur, sau — mai precis — autor de reviste: »Miss România«, »Greta Garbo«, »Kremlin«. (În »Plecat fără adresă — 1900«, d. Cezar Petrescu scrie o prefață lungă în care, culmea, orea să arate ce-a intenționat să spună în »Kremlin«. Aceasta cașicum o operă se apără prin prefețe și postfețe explicative, nu prin valoarea ei intrinsecă.

Marele critic Eugen Lovinescu a scris »Bizu«, o carte pe care o întitulează roman. Debarasat de textul filosofic, care a umplut două, trei din paginile cărții, »Bizu« ar fi fost o admirabilă nuvelă, în fața căreia am fi fost siliți să recunoaștem d-lui Lovinescu superioare posibilități de nuvelist psiholog. În »Bizu« avem însă o monografie psihologică, o psihomonografie, o biomonografie; dar numai atât nu trebuia să-l determine pe criticul Lovinescu să-și boteze cartea roman. (După cum se vede, d. Lovinescu este critic foarte bun pentru alții, nu însă și pentru d-sa).

D. Minulescu a tras inspirația de coadă până a zămislit »3 și cu Rezeda 4«, un »roman« extrafizic, extrapsihic, extrasocial, extramodern, extravagant, extraposibil, extraomenesc mai ales și »super modern« — spun cei dela »Adevărul Literar«, deși, în realitate, »3 și cu Rezeda 4« suferă de constipație fantezistă. Aceasta din cauză că d. Minulescu a uitat că fantastul pe care d-sa își altoește toate scrierile în proză, nu poate fi un motiv, care să-i aducă o treaptă mai sus în erarhia valorilor scriitoricești. D-sa distrează, ba chiar emoționează puțin pe cei ce se emoționează iute, însă cu aceste calități nu se rezolvă problema aceasta mare: romanul.

D. M. Sadoveanu publică foarte multe cărți și cu o îndrăzneală de erou tip Mărășești le întitulează roman. Bănuim că aceasta-i o manie, un obicei rău de care nu se poate desbăra.

Când a început d-sa să scrie, criticii l-au decretat romancier, fără ca d. Sadoveanu să creadă o asemenea minciună. Acum d-sa crede că-i curat romancier, dar nu mai cred criticii.

Cel mai proaspăt romancier, d. C. Stere a scos patru volume din »În preajma revoluției«, din care carte, primul volum a fost bun, al doilea mai puțin bun, al treilea puțin prost și al patrulea puțin lung. Toată această carte este o frescă antibiografică, nici decum un roman. O spune și de Șerban Cioculescu dela Adevărul

În general, în loc *s'avem și noi romancierii nostri*, pasișăm pe Thomas Mann, pe Sigrîd Unsed, pe Tolstoi pe Bjornson, pe Jaques de Lacretelle, pe Paul Morand și pe foarte mulți alți străini, care sunt buni scriitori de altfel.

Teatru. În teatru stăm foarte prost. Afară de »Titanic Vals« și »Theocrîs«, se scriu reviste, pentru că plac publicului. (Publicul românesc, național și specific!).

La atât se reduce toată e florescența noastră literară de azi.

Scriitorii nu mai scriu de amorul artei, ci scriu ca să poată trăi. Ori, orice operă scrisă cu gândul ca ea să placă publicului cititor, din punct de vedere strict critic este fără valoare, pentru că noi n'avem un public intelectual select căruia să-i placă operele veritabile, ci avem un public căruia îi plac scrierile ușoare, scrierile vesele sau scrierile scabrôse.

Epigramă

Lui ION PRIBEAĞU

(Anunțase cândva la Radio că pleacă în Stratosferă iar în »DIMINEAȚA« zilei anului 1933 umblă cu Sorcova Vesela...)

*Pleceși cu vâlnă mare'n stratosferă
Un rege, între „sfinți“, ca să ajungi să fii,
Crezînd ca'n lume'n altă sferă...
O să uimeșii pe oricine cu-alătea... ce le știi...*

GEORGE VEGHEȘCU

AVIS!

Citiți și răspândiți revista

„Flori de crâng“

În orașele principale din România-Mare căutăm corespondenți onorifici care din imbold sentimental să se asociază avântului nostru sufletesc.

CRONICI

La 28 Februarie a. c. la cercul ziaristilor, s'a executat un program muzical, instrumental și vocal, foarte variat și de o mare reușită. Au executat din repertoriul universal, bucăți alese: la vioară D-l Kertész, la violoncel D-l Revesz, la pian D-șoara Molnár B. Executanții au dovedit mult talent și precisiune. D-na și D-l Ceontea au executat duetul din opera „Aida“ de Verdi și diferite cântece. Un public recunoșcător au răsplătit pe debutanți cu repetate aplauze. În deosebi duetul a plăcut și impresionat mult.

Sculptorul Victor Olteanu. Artă plastică românească a luat în timpul recent un avânt îmbucurător deși se spune mereu, că sentimentul jertfei de sine a rămas numai o amintire, indiferent de influența timpului în artă, despre care voiu vorbi cu altă ocazie.

Spun, sentimentul jertfei de sine, căci sculptorul, care se bazează exclusiv numai pe talentul său, el muncește zi și noapte, cu râvnă demnă de admirație, numai pentru a-și potoli setea după estetic, după frumos. Trăiește în mizerie, hrănindu-se doar cu flacăra divină a artei

Am cutreerat muzee, expoziții etc. examinând și admirând lucrările acestor apostoli ai artei, acestor titani ai muncii desinteresate, și spre cea mai mare satisfacție, am reușit să admirăm din adevărată artă și în cea mai depărtată extremitate a țării noastre. În Oradea, unde nu mă așteptam să licărească nici cea mai timidă flăcără a creației artistice românești originale, fiind mai mult un oraș minoritar, unde cultura românească, chiar cu sfo fără uriașe, abia se afirmă în mod timid, trăiește un sculptor. În acest oraș îndepărtat am cunoscut, cu ocazia vizitei ce o făcusem odată muzeului și bogatei colecții a „Celor trei Crișuri“ de sub conducerea inimosului colecționar de lucrări artistice, Dl Colonel Bacaloglu, între alte multe lucrări interesante adunate acolo, și lucrările

lui Victor Olteanu, cari m'au impresionat foarte mult.

Am reușit în scurt timp să cunosc deaproape pe sculptorul V. Olteanu, să-i pătrund în intimitate și chiar în sufletul său modest și sincer. Urmăream să știu de ce un om cu talent deosebit ca dânsul n'a reușit să se afirme în public, așa cum fac mulți alții și am ajuns la concluzia că el este adevăratul artist, modest, care lucrează de dragul artei și nu a reclamei șgomotoase. El nu lucrează la comandă ci crează așa cum îi dictează vibrațiile cordelor sufletului său. Cunoșcând am aflat că acest artist a fost chiar premiat în mai multe rânduri (bineînțele premii morale, căci la cele materiale nu s'a gândit nimeni încă) de ministerul artelor, apoi premiul Simu etc. și totuși el a fost în mod sistematic neglijat. De ce oare un artist recunoscut, premiat, care și-a pierdut cei mai frumoși ani ai tinereții sale prin streinătate, pentru a cunoaște cât mai mult și a fi cât mai perfect, a rămas în umbră și necunoscut de marele public? Fiindcă acest om modest nu a dispus de mijloace pentru a-și face reclamă, dovadă mizeria în care trăiește și azi, neștiind cum să-și câștige protectori.

În Oradea există deci un om de valoare artistică incontestabilă, care, dacă i s'ar făgădui, ar ști să scoată din mâna sa adevărate opere de artă și totuși lucrările cari s'au proclamat și se proiectează încă, sunt date spre executare oamenilor cu legături, ba chiar și diletanților. Ori Dl. Victor Olteanu nu poate fi comparat nici cu începătorii, nici cu diletanții. El este un profesionist, este om specializat, care și-a consacrat viața, sufletul, banii și familia, exclusiv artei. S'a jertfit cu drag pe altarul frumosului, și totuși împrejurările i-au fost atât de vitrege.

Deci încă odată spun că, oficialitatea noastră, atunci când proiectează lucrări, să se gândească întâi la acești artiști idealști, cari au tot talentul și dorul de muncă, și cari sunt siliți să

trăiască în mizerie. Să poftescă cineva să privească operele acestui om, înainte de a da în antrepriză o lucrare. Să vadă ce poate crea acest artist, înainte de a-și face o părere despre el. Să-l cunoască cineva așa cum îl cunosc eu, atunci se vor gândi la el, și el va avea înfășurit satisfacția că n'a cunoscut înzadar operele celebre de pe pământul Italiei și nu și-a pierdut înzadar anii tinereții studiind capo d'operele apusului.

C.

Ecouri literare. În după amiaza zilei de 26 Februarie a. c. la Teatrul Regina Maria din localitate a avut loc o instructivă și frumoasă șezătoare culturală, organizată de către „Amicii Muzicii.“ Inceperea acestei șezători a fost deschisă de inimosul și neobositul secretar de redacție al ziarului „Universul“ d-l B. Marian care printr'o documentată și studiată conferință, a dezvoltat înființarea primului ziar românesc, „Universul“ descriind totodată și personalitatea întemeturului ziarului, Luigi Cazavillan. Ne arătam regretul că această instructivă conferință nu a fost onorată de un public așa cum trebuia. După această conferință, membrii Asociației „Amicii Muzicii“ au executat vocal în solo acompaniat de piano diferite arii românești și bucăți din repertoriul clasic. Exceptând două trei persoane, restul au executat bucățile alese cu mult suflet și talent, culegând drept roade repetate aplauze. Totuși de la „Amicii Muzicii“ ne permitem a cere în viitor, mai mult, iar publicului atenție unor asemenea șezători cu caracter românesc.

St. St.

Atențiune! Toți aceia ce simt în sufletul lor îndemnul talentului de a scri, versuri, proză, etc., și cari încă nu au avut posibilitatea, sau nu au avut curajul, să dea publicității operele respective, sunt rugați a se grupa cu încredere în jurul revistei „Flori de Crâng,“ căci în acest scop, va primi cu multă bunăvoință, tot concursul.

Aceasta e deviza noastră.